

59. Nec potest episcopus, etiam pauper, eas sibi, seu cameræ suæ episcopali applicare, non obstante contraria consuetudine. Sacra congregatio Concilii, apud Quarant., in *Summa Bullar.*, verb. *Pœnæ pecuniariæ*; Piasec., in *Præxi episc.*, part. II, cap. 4, n. 97; Barbos., *loc. cit.*, n. 5; Monacell., *loc. cit.*, n. 2 et seq.; Ursayam, *loc. cit.*, num. 196.

60. Unde si episcopus vere sit pauper, vereque indigeat, debet recurrere ad sacram congregationem Concilii pro gratia applicationis dictarum multarum, quæ solet illas ad tempus permittere episcopis vere pauperibus, vereque indigentibus, vel pro sua, et familiæ necessitate, vel pro episcopalis Palatii refectione, et similibus, ut pluries fuisse decisum refert Zaul., tom. I, lib. IV, rubr. 20, n. 37, et resolvit d. sac. cong. Conc., in *Ravelen.*, 13 Jan. 1646; et in *Civitatibus Ducalis*, 27 Maii 1636, ac in *Narnien.*, 6 Feb. 1700; apud Ursayam, *l. cit.*, num. 198.

61. Et episcopus multas pecuniarias locis et usibus piis non assignans, sed sibi, aut suis officialibus et ministris applicans sine facultate sacræ congregationis, non est immunis a culpa mortali, ut multis probat Monacell., *loc. cit.*, num. 3, et sequitur Ursaya, *loc. cit.*, num. 197, et alii; talis enim episcopus contemnit in re gravi sacros canones, ac concilium Tridentinum, quod sess. XXV, *De reform.*, cap. 3, non hortatur, neque obiter decernit, sed imperatively omnibus episcopis tam pauperibus, quam divitibus præcipit, quod multas pecuniariæ locis piis assignentur, adeoque transgressio ex sui natura erit mortalis cum decreta Apostolica et conciliaria obligandi vim habeant etiam sub reatu peccati mortalis. C. *Nulli fas* 5, dist. 19, cap. *De his* 6, distinct. 5, cap. *Quia* 6, dist. 64, c. *Violatores* 5, caus. 25, q. 1, et tenet Fagnan., in cap. *Quoniam* 13, *De constitut.*, n. 22, cum archidiacon. Geminian., Felin., et aliis ibi citatis, et in cap. *A crapula* 14, *De vita et honest. cleric.*, n. 21, cum aliis ibi allegatis.

62. Si concedatur episcopo applicatio pœnæ pecuniariæ pro episcopatu et sacrario, sub nomine episcopatus intelligitur ecclesia cathedralis, palatium episcopale, et omnes fabricæ, quibus episcopus providere tenetur; sub nomine vero sacrarii, non solum suppellex, quæ inservit pro ecclesia cathedrali, sed etiam quælibet alia necessaria pro aliis ecclesiis, oratoriis, vel capellis ab ipso episcopatu, vel cathedrali dependentibus. Sac. congregat. Episcoporum et Regular., in *Assisien.*, 17 Maii 1592, et in *una Montis Pelusii*, 17 Novembris 1593; apud Pitton., *Constitut. ad episcopos*, num. 27.

63. Pœnæ, et multæ delinquentium in una ex duabus diocesisibus unitis applicandæ sunt piis locis diocesis, cujus sunt delinquentes, et in pari necessitate pauperibus loci, ubi habitant ipsi delinquentes. Sacra congregatio Episcoporum et Regular., in *Venusina*, 21 Novembris 1600; apud Pitton., *loc. cit.*, n. 376; Barbos., *loc. cit.*, n. 4; et

eadem sac. cong., in *Squillac.*, 6 Mart. 1618; apud Monacell., *loc. cit.*, n. 6.

64. Si multæ non fuerint per episcopum in vita applicatæ, non possunt ad minorem summam reduci per vicarium capitularem. Sic respondit sacra congregatio Concilii, in *Ripana*, 18 Aprilis 1634, lib. XIX *Decretorum*, fol. 337; apud Ursayam, *loc. cit.*, n. 199.

65. Pro multis retinendis debet ab episcopo fieri depositarius ipsarum. S. congreg. Episc., in *Ostunen.*, 3 Septembris 1577; in *Spoletana*, 25 Octob. 1580; in *Ananien.*, 5 Augusti 1602, et 17 Februarii 1643; et sac. cong. Conc.; apud Fagnan., *loc. cit.*, n. 32 et seq.

66. Et talis multarum depositarius debet esse aliquis de capitulo. Sacra congregatio, in *Messanen.*; apud Fagnan., *loc. cit.*, n. 7.

67. Debetque cautionem præstare de bene administrando, expendendo cum mandato subscripto ab ordinario, et reddenda ratione in fine anni coram ordinario et duobus capitularibus. Sacra congregatio Episcoporum et Regular., in *Cathacen.*, 17 Febr. 1643; et in *Minerbiens.*, 6 Septembris 1652.

68. Quorum canonicorum alter debet eligi ab episcopo, et alter a capitulo. Sacra congregatio Episcoporum, in *Terracinen.*, 20 Novembris 1654.

69. Pecunia multarum nullo modo retineri potest ab ordinario. Sacra congregatio Episcoporum et Regular., in *Andrien.*, 10 Septembris 1596; apud Nicol., in *Floscul.*, verb. *Pœna*, n. 6, et sic videtur voluisse etiam sacra congregatio Concilii, in *Messanen.*; apud Fagnan., *loc. cit.*, n. 32, dum archiepiscopo Messanensi injunxit, ut pœnarum pecuniarum depositarium aliquem ex capitulo constitueret.

70. Unde depositarius multarum non debet deputari pro forma, sed ut vere et realiter multæ apud eum deponantur. Monacell., *loc. cit.*, n. 9, et alii id colligentes ex allatis decretis.

71. Pœnæ, et multæ non observantium dies festos pro tertia parte applicari debent accusatori, et pro quarta exsecutoribus. S. Pius V., constitut. incip. *Cum primum*; Fagnan., *loc. cit.*, n. 34.

72. Pœna, et multa interficientis presbyterum applicanda est pro medietate ecclesiæ, cui præfuit, et pro alia medietate distribuenda est in pauperes pro anima mortui, textu expresso, in cap. *Presbyteris*, *De pœnis*, et ibi canonistæ communiter.

73. Ordinarius abstinere debet a pœnis pecuniariis contra regulares. S. cong. Episc. et Regul., in *una Conventualium*, 29 Sept. 1645; apud Nicol., *loc. cit.*, n. 7.

ADDITIONES EX ALIENA MANU.

74. Quædam sunt crimina, in quibus minor ætas non minuit pœnam. Hujusmodi sunt furtum hostiæ, ex constitutione Innocentii XI. *Ad nostri apostolatus*, confirmata a feliciter regnante Summo Pontifice, in constitutione *Gravissimum*. 75. Celebratio missæ facta a non promoti ad presbyteratus ordinem, ex constitutione Urbani VIII, *Apostolatus officium*, confirmata a san. mem. Benedicto XIV, in constitutione *Sacerdos in*

æternum. 76. Idemque obtinet, si quis non promotus ad ordinem presbyteratus confessiones fidelium audiverit, ut ex *iusdem constitutionibus*.

77. Adverte tamen id procedere, dummodo reus vicesimum annum compleverit. Quod si infra annum vicesimum fuerit, locus est diminutioni pœnæ, ut habetur in *mox citatis constitutionibus*.

78. Quinimo, attentis *iusdem constitutionibus*, aliud singulare in delictis hisce occurrit, quod scilicet confessio, quam vocant *de plano*, facta scilicet a reo in primo generali interrogatorio nec etiam suffragatur ad pœnam minuendam.

79. De episcopo quæri solet, an valeat is componere delicta clericorum, convertendo pœnam in multam aliquam pecuniariam. Varias doctorum opiniones refert Rosa, *De resid. episc.*, tit. 4, sect. ult. n. 57, et plur. seqq., qui tamen pro affirmativa est. *Confessio etiam Romagner.*, ad *synodal. Gerunden.*, lib. III, tit. 2, cap. 3, n. 11.

80. Cæterum non debet temere, et sine causa episcopus ad compositionem devenire: « Episcopus (inquit Rosa ubi supra) debet multa observare, præsertim, ut eam tunc faciat, quando pars est concordata, et habita fuit remissio, seu exculpatio a parte offensa, etc. Secundo, ut fiat ante sententiam latam, licet nunc in praxi utatur illa clausula: « Salva potestate minuendi, aggregandi, etc. Qua attempta, etiam post sententiam latam a vicario potest episcopus facere compositionem, etc. Et sic episcopus compositionem facere debet, quando hæc pecuniaria plus juvaret, quam alia, etc. Divitibus autem cum magna cautela, et prudentia imponenda est pœna hæc pecuniaria, quia nullam reus prætermittit culpam, quam redimere potest auro, etc. Et docent etiam hujusmodi doctores, quod tantum facere potest hanc compositionem, quando venit imponenda pœna extraordinaria, et ubi pœna non est a jure taxata; secus autem si esset statuta, vel in gravioribus criminibus, vel manifestis, etc. Tandem compositionem facere debet gratia correctionis pro corrigendis excessibus, et charitatis ardore, etc. In visitationibus autem ab hujusmodi compositionibus abstinere debet. » *Consule etiam Squillant.*, *De privileg. episcop.*, p. V, cap. 28, n. 16, et plur. sequent.

81. De applicatione pœnæ pecuniariæ faciendæ ab episcopo, vide distinctiones, cum quibus procedunt, apud Rosa, *loc. cit.*, et Fagnanum, in cap. *Presbyteri*, *De pœnis*.

82. Illud vero non est hic prætereundum, quod episcopus pœnas a sacris canonibus impositas, non potest remittere, nisi in casibus expressis. Romagner., ad *synodal. Gerunden.*, lib. I, *De summa Trinit.*, n. 87.

RESPONSIO AUCTORIS.

83. Omnes Pontificiæ constitutiones, quæ in his *Additionibus* adducuntur, jam allegatæ fuerunt a me, id est illa Innocentii XI, *Ad nostri apostolatus*, tom. III, verb. *Furtum*, n. 77. Illa Urbani VIII, *Apostolatus*

officium, tom. V, verb. *Missa*, art. 6, n. 2 et 3, ubi insuper ad id allatæ fuerunt constitut. Gregorii XIII, *Officii nostri*; et Clementis VIII, *Etsi alias*, Illa Benedicti XIV: *Sacerdos in æternum*, in verb. *Approbatio*, et verb. in *Missa*, n. 10 ad 14, et in verb. *Subripientes*, n. 1 ad 4, ubi ad id allata fuit alia ejusdem Bened. XIV, incip. *Ab augustissimo*; et illa *Gravissimum* feliciter regnantis Summi Pontificis Clementis XIII, in verb. *Subripientes*, in qua ad id confirmat constitutiones Innocentii XI, Alexandri VIII et Benedicti XIV. Quæ omnia debuerat saltem adnotare D. additor, ne videretur repetere jam tradita a me, et addere de non suo.

ARTICULUS II.

De pœnis in specie, et variorum delictorum.

SUMMARIUM.

1. Amputationis alicuius membri pœna quid sit? cum quibus soleat praticari? — 2. Berlinæ pœna quid sit? — 3. Bullationis, seu stigmatis pœna quid sit? — 4. Carceris pœna quid sit? — 5. Cætenæ infamis pœna quid sit? — 6. Confiscationis honorum pœna quid sit? — 7. Fiscus quid sit? — 8. Pœna confiscationis honorum clerici quoque imponi potest. — 9. Damnationis in metallum pœna quid sit? — 10. Degradationis pœna quid sit? — 11. Deportationis pœna quid sit? — 12. Detrusionis in arcum monasterium pœna quid sit? — 13. Exsilii pœna quid sit? — 14. Fustigationis pœna quid sit? — 15. Ictuum funis, seu torturæ pœna quid sit? — 16. Immurationis pœna quid sit? — 17. Infamie pœna quid sit? — 18. Inhabilitatis ad beneficia pœna quid sit? — 19. Mitræ pœna quid sit? — 20. Pecuniaria pœna quid sit? — 21. Privationis beneficiorum pœna quid sit? — 22. Relegationis pœna quid sit? — 23. Stigmatis, seu bullationis pœna quid sit? — 24. Talionis pœna quid sit? — 25. Triremium pœna quid sit? — 26. Verberationis seu flagellationis pœna quid sit? — 27. Ultimi supplicii pœna quid sit? — 28. Pœna ultimi supplicii dividitur in tres species, quæ assignantur. — 29. Delictorum pœnæ variæ pro varietate criminum hic subnectuntur. Et primo assignatur abigeatus pœna. — 30. Abortus pœnæ quæ? — 31. Abusus in baptismo pœnæ quæ? ad num. 52. — 32. Abusus in confessione pœnæ quæ? ad num. 56. — 33. Abusus in Eucharistia pœnæ quæ? ad num. 41. — 34. Abusus in matrimonio pœnæ quæ? ad num. 45. — 35. Abusus in ordine pœnæ quæ? ad num. 48. — 36. Abusus sacræ Scripturæ pœnæ quæ? — 37. Adulterii pœnæ quæ? — 38. Alchymistarum pœnæ quæ? — 39. Alienationis honorum ecclesiasticorum pœnæ quæ? — 40. Ambitus pœnæ quæ? — 41. Annonæ fraudatæ pœnæ quæ? — 42. Apostasiæ pœnæ quæ? — 43. Appellationis male pœnæ quæ? ad num. 59. — 44. Arma prohibita deferentium pœnæ quæ? ad num. 61. — 45. Assassinii pœnæ quæ? — 46. Astrologiam judicariam profitentium pœnæ quæ? — 47. Bestialitatem committentium pœnæ quæ? — 48. Blasphemias loquentium pœnæ quæ? — 49. Calumniatorum pœnæ quæ? ad num. 69. — 50. Collusionis, seu prævaricationis pœnæ quæ, et quid sit collusio et prævaricatio? ad num. 73. — 51. Concubinatus pœnæ quæ? ad num. 80. — 52. Concubinariorum clericorum pœnæ quæ? — 53. Concussionis pœnæ quæ, et quid sit concussio? ad num. 85. — 54. Consortii suspecti pœnæ in clericis quæ? ad num. 88. — 55. Conspirantium pœnæ quæ? ad num. 92. — 56. Dilapidationis pœnæ quæ? ad num. 96. — 57. Duellantium pœnæ quæ? — 58. Expilatæ hereditatis pœnæ quæ, et quid sit crimen expilatæ hereditatis? ad num. 99. — 59. Falsariorum pœnæ

quæ? — 101. Falsificantium monetas pœnæ quæ? — 102. Fornicationis pœnæ quæ? ad num. 103. — 104. Furti pœnæ quæ? ad num. 121. — 122. Hæreticorum pœnæ quæ? — 125. Homicidii pœnæ quæ? ad num. 136. — 137. Incendiariorum pœnæ quæ? — 138. Incestus pœnæ quæ? — ad num. 144. — 145. Injuriarum pœnæ quæ? ad num. 146. — 147. Largitionis et receptionis munerum in regularibus, et aliis pœnæ quæ? — 148. Læsæ majestatis pœnæ quæ? ad num. 155. — 156. Libellos famosos componentium, dictantium et vulgantium pœnæ quæ? — 157. Litteras alienas aperientium, lacerantium, et intercipientium pœnæ quæ? — 158. Litteras apostolicas, aliasque falsificantium pœnæ quæ? — 159. Magiæ pœnæ quæ? — 160. Maledicorum pœnæ quæ? — ad num. 164. — 165. Monopolii pœnæ quæ? — 166. Omittentium sacramentalem confessionem, et communionem in Paschate pœnæ quæ? — 167. Omittentium recitationem horarum canonicarum pœnæ quæ? — 168. Osculantis feminam invitam pœnæ quæ? ad num. 170. — 171. Osculantis monialem, et ulterius copulam carnalem cum ipsa habentis pœnæ quæ? ad num. 172. — 173. Parricidii pœnæ quæ? — 174. Partus suppositi pœnæ quæ? — 175. Peculatus pœnæ quæ? — 176. Perjurii pœnæ quæ? — 177. Plagii pœnæ quæ? — 178. Polygamie pœnæ quæ? — 179. Prævaricationis pœnæ quæ? — 180. Rapinæ pœnæ quæ? ad num. 181. — 182. Raptus pœnæ quæ? — 183. Repetendarum criminis pœnæ quæ? ad num. 185. — 186. De residuis criminis pœnæ quæ? et quid sit crimen de residuis? ad num. 187. — 188. Revelationis secretorum pœnæ quæ? ad num. 194. — 195. Revelantium audita in confessione sacramentali pœnæ quæ? — 196. Sacrilegorum pœnæ quæ? — 197. Schismaticorum pœnæ quæ? — 198. Sepulcri violati pœnæ quæ? et quid sit sepulcri violati crimen? — 199. Simoniacorum pœnæ quæ? — 200. Sodomitarum pœnæ quæ? — 201. Sollicitantium ad turpia extra confessionem pœnæ quæ? — 202. Sollicitantium ad turpia in confessione sacramentali pœnæ quæ? — 203. Sortilegiorum pœnæ quæ? — 204. Stellionatus pœnæ quæ? et quid sit crimen stellionatus? ad num. 205. — 206. Stupri pœnæ quæ? ad num. 207. — 208. Subornationis testium ad dicendam falsitatem pœnæ quæ? — 209. Subornantium vocales regulares pœnæ quæ? — 210. Tergiversationis pœnæ quæ? — 211. Termini moti pœnæ quæ? et quid sit crimen termini moti? ad num. 212. — 213. Truffatorum pœnæ quæ? et quid sit truffa, et truffator? ad num. 214. — 215. Vis publicæ pœnæ quæ? ad num. 218. — 219. Vis privatae pœnæ quæ? — 220. Quæ differentia inter vim publicam et privatam. — 221. Usurarium pœnæ quæ? — 222. Alia ad rem, *remissive*. — 223. Alia ad rem *cum addit. ex aliena man.*, ad num. 236.

(1. *Amputationis alicujus membri*, puta manus, aurium, narium, etc., pœnæ est, quæ solet infligi in delictis atrocibus, et præsertim quando agitur de falsantibus scripturas, armata manu insurgentibus in officiales majores, ipsosque ferientibus, ac occidentibus, et hujusmodi. Si solet manus abscindi notariis falsa instrumenta conficiantibus, scribis scripturas falsas, libellos famosos contra principes componentibus, militibusque suos majores officiales ferientibus, ac occidentibus; sicque aliis propter gravia ignominiosa facinora, nares, seu aures ad eorum perpetuum dedecus solent abscindi. Ursaya, *Institut. criminal.*, lib. IV, tit. 5, n. 166, cum aliis ibi citatis.

(2. *Berlinæ*, seu ut alii dicunt, *Catenæ infamias pœnæ*, est species punitionis dari so-

litæ malefactoribus, eos publicæ derisioni et ludibrio exponendo in loco, qui vulgo *Berlina* vocatur, et hæc irrogari solet furibus, incisoribus bursarum, truffatoribus, falsis testibus, meretricibus, et similibus vilibus personis. Farinac., *Prax. crimin.*, qu. 19, n. 28; Gaudin., in *Praxi*, tit. *De pœnis reorum*, q. 16; Ursaya, *loc. cit.*, n. 176.

(3. *Bullationis*, seu *stigmatis pœnæ* est species punitionis, qua antiquitus bullabantur rei in facie, sed hæc sublata fuit per Constantinum imperatorem in leg. *Si quis in metallum* 17, cod. *De pœnis*; et quidem pia et sancta ratione, quia, ut ibi dicitur, facies hominis ad Dei similitudinem est efformata, ideo fœdari non debet, ibi: «*Facies quæ ad similitudinem pulchritudinis est cœlestis figurata, vel ad tempus.*» Farinac., *loc. cit.*, q. 18, n. 97 et seq.; Ursaya, *loc. c.*, n. 182 et seq., et alii.

(4. *Carceris pœnæ* possunt rei puniri juxta eorum delicta perpetuo, vel ad tempus. Quamvis enim inventio carceris facta fuerit ad reorum custodiam, et non ad pœnam; ex recepta tamen communi hodierna praxi, formalis carcer tam perpetuus quam temporalis pro pœna reis infligitur. Cap. *Excommunicamus* 15, § final. *De hæreticis*, cap. *Quamvis* 3, *De pœnis* in 6, ibi: «*Quamvis ad reorum custodiam, non ad pœnam, carcer specialiter deputatus esse noscatur, non improbamus, si subjectos tibi clericos confessos de criminibus, vel convictos (eorum excessibus, personis, cæterisque circumstantiis provida deliberatione pensatis) in perpetuum, vel ad tempus, prout videris expedire, carceri mancipes ad pœnitentiam peragendam.*»

(5. *Catenæ infamias pœnæ* est eadem, ac illa *Berlinæ*. Vide supra, n. 2.

(6. *Confiscationis honorum pœnæ* est auctio universalis omnium honorum, vel alicujus quotæ ad fiscum, ita ut idem sit dicere confiscatio, ac applicatio, ut notat Cassan., *ad consuet. Burg. rubr.* 2, *De confiscat.*, n. 2; Ursaya, *loc. cit.*, tit. 6, n. 2, 4 et 5, cum aliis ibi citatis.

(7. *Fiscus autem qui saccus male ablatorum vocatur*, a *De rubeis*, in disc. *ad scient.*; Amat., in prin., tom. III, recent. n. 412, dicitur bursa publica in qua pecunia publica reponitur illumque describit Guazzin., *De confiscat.*, concl. 1, n. 3, ut sit vir parum placidus, omnibus invisus, Deo odiosus, et nihil in se æquitatis habens. Bajard. vero *ad Clar.*, quæst. 3, n. 4, asserit fiscum nihil aliud esse, quam subditorum calamitatem, et late Peregr., *De jure fisc.*, n. 1, ubi quod primo loco fiscus erat bursa, seu crumena publica, deinde transivit in saccum, et tandem in domum seu cameram, indeque appellatur *Camera*; sic expresse Ursaya, *loc. cit.*, num. 6 et 7. (8. *Pœnæ confiscationis honorum clericis quoque imponi potest*. C. *Vergentis* 10, *De hæreticis*; cap. *Cum secundum* 19, eod. in 6, cap. *Super* 25; *De verbor. significat.*, ita tamen ut bona confiscata appli-

centur ecclesiæ, in qua clericus beneficium habuit. Cap. *Excommunicamus* 13, § *Damnati*, *De hæreticis*, ibi: «*Si vero clerici, applicentur (bona) ecclesiis, a quibus stimpentia receperunt.*» Si autem clericus nullum beneficium habuit, bona illius confiscata veniunt ad fiscum ecclesiæ, vel episcopi convertenda in pios usus. Farin., *Prax., crimin.*, quæst. 190, a n. 154, et alii passim juxta dicta supra, art. 1, n. 50 ad 62.

(9. *Damnationis in metallum*, seu in opus metalli pœnæ erat antiquitus multum in usu, et per ipsam, licet rei vitam non amitterent, amittebant tamen libertatem et civitatem, juxta text., in leg. *Aut damnatum* 8, ff. *De pœnis* cum aliis Alciat, lib. I *Parergon*, cap. 39. At hodie illius loco pœnæ treremium subrogata est, vulgo *Galera*, ubi rei asperis catenis vincuntur, et ad opus remigandi damnantur. Jul. Clar., in *Praxi*, quæst. 67 et 79; Ursaya, *loc. cit.*, n. 132 et sequ., et alii passim.

(10. *Degradationis pœnæ* quid sit, et in quibus casibus locum habeat? *Vid. verb. DEGRADATIO* per tot.

(11. *Deportationis pœnæ* antiquitus satis fræquens consistebat in amissione civitatis retentis vita et libertate. Leg. *Relegati* 4, et leg. *Inter pœnas* 6, ff. *De interdicitis et relegatis*. Hodie tamen in ejus locum successit bannum, seu exsilium. Farinac., *loc. cit.*, quæst. 19, n. 15 et 16; Clar., in *Prax.*, quæst. 67, n. 153, et alii.

(12. *Detrusionis in arctum monasterium* pœnæ antiquo jure infligi solita, cap. *Pervenit* 2, *De adulter.*; cap. *Inter* 10, *De purgat. canonic.*; cap. *Tua* 6, *De pœnis*, cum similibus, hodie in desuetudinem abiit, et loco illius vel treremes, vel carceres perpetui infliguntur. Farinac., *Prax. crimin.*, q. 119, n. 55; Ursaya, *loc. cit.*, 5, a n. 90 ad 94; Fagnan., in cap. *Cum non ab homine* 10, n. 104, *De iudiciis*; Reiffenst., l. v *Decretal.*, tit. 37, num. 111, et alii.

(13. *Exsilii pœnæ* est ejectio a civitate et interdum etiam a tota ditione seu statu, quæ in præsentibus dicitur *exsilium*, in absentibus vero, *bannum*: Scann., *De visit. carcer.*, lib. I, cap. 3, n. 15; Ursaya, *loc. cit.*, n. 156, et alii passim. *Vid. verb. BANNITUS*, *BANNUM*.

(14. *Fustigationis pœnæ* de se clara ex ipsomet nomine est, quæ irrogari solet furibus, incisoribus bursarum, truffatoribus, falsis testibus, et similibus vilibus personis. Scann., *De visitat. carcer.*, lib. I, cap. 3, n. 12; Ursaya, *loc. cit.*, n. 174; Farin., *loc. cit.*, quæst. 19, n. 29; Gandin., in *Prax.*, tit. *De pœn. reor.*, quæst. 16. De hac fit sermo in leg. *Ictus fustium* 22, ff. *De his, qui notantur infamia*, et in leg. *Fustibus* 16, cod. *Ex quibus causis nimia irrogatur*. *Vide infra*, num. 22, *De verberationis pœnæ*.

(15. *Ictuum funis*, seu *torturæ pœnæ* est, quæ infligitur in delictorum vindictam, et sæpe sæpius in publico loco etiam pro levibus delictis hac pœnæ torquentur viles per-

sonæ, ut pro iudis vetitis, pro delatione armorum, et similibus. Ursaya, *l. c.*, n. 179, et alii passim.

(16. *Immurationis pœnæ* est, qua rei clauduntur intra cellam, muro obstructa porta, et relicta tantum parva fenestra ad recipiendum lumen, et altera, per quam eis subministrari possint necessaria ad victum, qua pœnæ puniendi sunt religiosi hæretici. Cap. *Accusatus* 8, § final. *De hæreticis* in 6, et moniales ob delicta carnis consummata et scandalosa. Sacra congregatio Episcoporum. et Regularium, in *Ragusina*, 16 Martii 1620; Nicol., in *Floscul.*, verb. *Pœnæ*, num. 2; Ursaya, *loc. citat.*, num. 162, et alii.

(17. *Infamie pœnæ* quid sit, et quos patriat effectus? *Vide verb. INFAMIA* per tot.

(18. *Inhabilitatis ad beneficia pœnæ*, est, qua quis inhabilis et ineptus redditur ad valide recipiendum beneficium, dignitatem et officium ecclesiasticum, ita ut collatio ipso facto, et ante omnem sententiam sit nulla. *Communis*, et patet ex dictis sub verb. *Lex*, art. 2, num. 27, ubi fuit dictum quod pœnæ, seu lex pœnalis latæ sententiæ in his, quæ nullam executionem requirunt, sed potius in negatione, et carentia, seu abstinentia consistunt, obligant statim in conscientia ante sententiam iudicis. Quinam autem inhabiles sint ad obtinenda beneficia? *Vide verb. BENEFICIA*, art. 5, a n. 65 ad 90.

(19. *Mitræ pœnæ* est, cum qua reus mitratus producit in publicum, dum fustigatur, idque pro majori ignominia, et iudices hanc pœnam infligere solent leonibus, ut observant Vulpin., *De delictis carnis*, quæst. 144 per tot; Peguer., *Decis. crimin.*, 14; Sabell., in *Prax. universal.*, § *Ruffiani*, n. 1; Ursaya, *loc. cit.*, 5, n. 178, referens hac pœnæ punitos fuisse publice per urbem, die 16 Septembris 1711. Maritum et uxorem ob lenocinium ejusdem mariti cum sua uxore.

(20. *Pecuniaria pœnæ* in hoc consistens, quod delinquens loco alterius pœnæ, vel una simul cum alia, certam summam pecuniariam solvere debeat, licite et valide etiam a iudicibus ecclesiasticis imponi potest. *Communis*. Arg. c. *Statuimus* 54, caus. 16, q. 1; cap. *Dilectus* 6, *De offic. ordinar.*; cap. *Postulasti* 14, *De Judæis*, ibi: «*Ipsam pœnæ pecuniaria pœnæ, vel alia temporali, ita tamen, ut regulariter loquendo, non ipsi iudici, sed causis piis debeat applicari, juxta dicta art. antecedenti a num. 50 ad 62.*»

(21. *Privationis beneficiorum pœnæ* est, qua quis privatur beneficiis, dignitatibus, vel officiis ecclesiasticis rite obtentis. *Communis*. Quot autem modis, et ex quibus causis proveniat talis pœnæ? *Vide verb. BENEFICIA*, art. 7 per tot.

(22. *Relegationis pœnæ*, quæ confunditur cum exsilio, seu banno cum hac differentia, quod relegatio restricta est ad certam civitatem et locum; exsilium autem, seu bannum non sic; potest et solet etiam adhiberi

ab episcopis contra clericos delinquentes, ipsos relegando in aliquem certum locum suæ diocesis, vel etiam in exilium mittendo extra dioccesim. *Communis*, per text. in c. *Cum fortius* 1, De calumniatoribus, c. *Cum beatus* 8, dist. 45, cum similibus.

(23. Stigmatis seu bullationis poena quid sit et quare sublata fuerit? *Vide supra* n. 3.

(24. Talionis poena est, quæ indicta est contra calumniatores, seu falsi criminis accusatores a S. Damaso Papa, epist. 4, cap. 7, et ab Adriano I, *Ep. Decret.*, cap. 24, relat. in cap. *Calumniator* 2, et cap. *Qui non probaverit* 3, caus. 2, q. 3, leg. *Quisquis* 18, cod. *De calumniatoribus*; et est, ut calumniator, seu falsi criminis accusator subire teneatur eas poenas, quas de jure subire debuisset accusatus, si concludenter probatus fuisset delinquens; et quamvis hæc poena videatur hisce nostris temporibus abiisse in desuetudinem, ejus tamen vim innovavit S. Pius V, constitut. incipient. *Cum primum*; unde adhuc omnino poena talionis infligenda est in illis locis et religionibus, in quibus justis de causis per suas peculiare leges præcipitur observari, ut præcipitur observari in nostra religione Minorum de Observantia: *Statut. Vallisolet.* cap. 7, tit. *De poena talionis*; Amenus, *De delictis et poenis*, tit. 5, § 4, verb. *Calumniator*, num. 17; *Compend. sanctorum*, verb. *Accusatio*, *Accusator*, num. 5, 6, 8 et 9, verb. *Talionis poena*; Reiffenstuel, lib. v *Decret.*, tit. 1, num. 17.

* Talionis poena antiquissima est, in legibus XII tabularum sancita: verum de qua talionis poena hic disserat auctor, non ausim affirmare. Putat sumi consuevisse a calumniatoribus; ego tamen in corpore juris civilis non invenio, quod hujusmodi poena calumniatoribus fuerit inflicta. De hac ita Festus, in verb. *Talionis*: « Talionis mentionem fieri in XII tabulis, ait Verrius, hoc modo: Si membrum rupserit, necum eo pacit, talio esto. Neque id quid significet indicet: puto, quia notum est; permittit enim lex parem vindictam. » Legibus enim hic sensus est, ut eandem poenam quis a iudice patiat, quam ultro intulit, ejusdem membri amissione multetur quod ipse alteri rupit, quemadmodum et in lege divina *Exod.*, xx, 24, 25: *Oculum pro oculo, dentem pro dente, manum pro manu, pedem pro pede.*

Addit lex, *ni cum eo pacit*, id est nisi de injuria dicendo, pactione scilicet, vel satisfactione poenam redemerit. Cujus exceptionis humanitate legis severitas mirum in modum mitigatur, quasi lex ipsa videatur eum, qui offensus est, invitare ad veniam, aut ad id saltem, ut injuriam deprecari a se permittat. Unde merito Cælius apud Aulum Gellium, lib. xx, cap. 1. Favorinum de atroci talionis hujus, ut vocat, acerbitate male disserentem ita reprehendit: « Sed quoniam acerbum quoque esse hoc genus poenæ putas, quæ, obsecro te, ista acerbitas est, si idem fiat in te, quod

tute in alio feceris? Præsertim cum habeas facultatem paciscendi, et non necesse sit pati talionem, nisi eam tu elegeris. »

Longe severior fuerat lex Solonis, qui, ut refert Laertius, ambos oculos erui præceperat ei, qui oculum alteri excussisset*.

(25. Triremium poena, vulgo dicta *galera*, est qua rei calenis asperis et durissimis vincuntur, et ad opus remigandi damnatur. Raynald., tom. II, ad cap. 19, § 4, n. 8; Ursaya, *loc. cit.*, tit. 5, n. 33, et alii passim.

(26. Verberationis seu flagellationis poena, quamvis plerisque in locis in desuetudinem abierit, et clerici præsertim verberari non consueverint, teste Claro, § final. quæst. 71, n. 2, tamen de jure adhuc infligi potest; dummodo absque sanguinis effusione, et non enormiter, sed moderate fiat: clericus enim alium clericum calumniose accusans, beneficio et officio privari, et verberibus castigatus in exilium mitti potest, textu expresso in cap. *Cum fortius* 1, De calumniatoribus, ibi: « Subdiaconus, quo indignus fungitur, privari officio et verberibus publice castigatum in exilium deportari. » — C. *In archiep.* 4, De raptoribus: « Pecuniaria poteris poena multare, et etiam flagellis afficere, moderatione adhibita, qua flagella in vindictam sanguinis transire minime videantur. » Clar., *loc. cit.*; Reiffenstuel, lib. v *Decret.*, tit. 2, n. 10, et tit. 37, n. 104, et alii passim.

(27. Ultimi supplicii poena consistit in separatione animæ a corpore. L. *Ultimum supplicium* 21, ff. *De poenis*, ibi: « Ultimum supplicium esse mortem solam interpretamur. » Dicitur etiam Capitale, l. *Præsenti* 6, cod. *De his, qui ad Ecclesiam confugiunt*, ibi: « Capitali et ultimi supplicii animadversione plectendis. » Et etiam capituli, l. *Relegati* 4, ff. *De poenis*, ibi: « Poena capituli. » Item vocatur *Pana gladii*, l. *Si quis* 20, cod. *De his, qui accusare non possunt*, ibi: « Ultiore gladio feriat. » Item appellatur simpliciter *supplicium* sine aliquo addito; per antonomasiam enim intelligitur poena mortis. L. *Qui cum major natu* 14, § 3, ff. *De bonis libertorum*, ibi: « Supplicium habuit, » l. *Frater* 2, ff. *De lege Pompeia*, De parricidiis, ibi: « Supplicio affectus. »

(28. Poenam hanc ultimi supplicii, seu mortis naturalis, in tres dividit species carena, *De offic. inquis.*, part. III, tit. 13, n. 1 et seq. In quarum prima ponit illam, quæ sequitur ex concrematione, ab excoriatione et sectione per terram, ex dissectione in partes, ex objectione bestiis ad dilaniandum, ex reptatione et laceratione per spinas et tribulos, ex perpetuis vigiliis, ex lapidatione, et ex inedia. In secunda ponit illam, quæ sequitur ex furca, et ex præcipitatione. In tertia ponit illam, quæ sequitur ex capitis amputatione, et ex sanguinis per venas paulatim, et non copiose facta emissione; sic litteraliter Ursaya, *loc. cit.*, lib. IV, tit. 1, a n. 105 ad 107.

* Hæc omnia luculentius explicantur a Callistrato, qui poenarum capitalium gra-

das distinguit. Ita ille: « Capitalium poenarum fere isti gradus sunt. Summum supplicium esse videtur ad furcam damnatio; item vivi crematio, quod quanquam summi supplicii appellatione merito contineretur, tamen (eo quod postea id genus poenæ adinventum est) posteriori primo visum est, item capitis amputatio. Deinde proxima morti poena, metalli coercitio. Post deinde in insulam deportatio. » L. 28 ff. *De poenis*.

Quanquam ultimum supplicium esse mortem solam interpretemur, ut inquit Ulpianus, *supra* a nostro auctore allegatus, nihilominus cum multis modis inferatur et olim inferretur, ita a nostri instituti ratione alienum non erit, ut pauca etiam attingamus super variis ultimi supplicii speciebus quæ apud Romanos antiquis temporibus in usu erant, omissis illis, quæ hodie in usu sunt, cum omnibus innotescant, et satis a nostro auctore exponantur, eo vel maxime, quia pleræque parum antiquioribus dissimiles reperiuntur. Prima igitur species erat suspendium in arbore infelici. Hujus supplicii mentionem videmus jam sub rege Tullo Hostilio in lege, qua creati duumviri, qui Horatio propter cædem sororis perduellionem judicarent. Ita autem lex scripta erat: « Duumviri perduellionem judicent. Si a duumviris provocavit, provocatione certato, si vincat, caput obnubito, infelici arbore reste suspendito; » ut testatur Livius, lib. I, cap. 26. Erant autem infelices arbores, damnatæque religione, quæ nec seruntur, nec fructum ferunt, quales populus, alnus, ulmus: Plin., *Hist. natur.*, lib. xxvi. Hanc animadversionem præcedebat verberatio, ut patet ex eodem loco Livii: « Lictor, colligata manus, verberato, vel intra Pomærium, vel extra Pomærium caput obnubito, » etc.

Secunda species erat furca, quæ eadem fere poena fuisse videtur ac superior. Alio nomine dicitur *patibulum*. Hanc præcedebat quoque verberatio, ut testatur Cic., *De divin.*, § 126, de servo quodam, qui per circum, cum virgis cæderetur, furcam ferens ductus est.

Tertia species erat crux, cujus gravior poena, quam patibuli reputabatur. « Nam patibulum appensus statim exanimat, crux autem affixos diu cruciat, » inquit Isidorus, *Orig.*, lib. v, cap. 27. « Hoc supplicium aliquando in carcere sumendum triumviro capitali committebatur, » ut refert Valerius Maxim., lib. VIII, cap. 4, n. 2, de Alexandro quodam Fannii servo, qui sexies tortus et a iudicibus damnatus, a L. Calpurnio triumviro in crucem actus est. Sed etiam foras hoc supplicium quandoque sumebatur ad summam ignominiam: unde Cicero *pro Rabirio*, n. 4 et 10, queritur, quod Labienus adversus quem defensionem Rabirii suscipit, in Campo Martio crucem ad supplicium civium deligi jubeat.

Quarta species recensetur præcipitatio. Hæc poenam in usu fuit sub Romulo, qui, teste Dionys. Halicarnass. 5, lib. II, cives

non obscuros latrocinii convictos e rupe dejici jussit. Postea hanc poenam statuit lex XII tabularum in eos, qui falsum testimonium dixissent, item in servos furti manifesti convictos; de qua re videndi interpretes ad leges XII tabularum tabula 2, cap. 4 et tab. 7, cap. 10. Manlius quoque criminis affectati regni condemnatus, a rupe Tarpeia præcipitatus est, ut testatur Livius, lib. VI, cap. 20. Hujus poenæ meminit etiam Appianus, *De bello civili*, lib. III, ubi refert, orta seditione occasione aliquis Amatii (qui cum aram Cæsari in loco ubi crematus erat, posuisset, plebæque contra senatum concitasset, in dicta causa necatus est), quosdam ex seditiosis comprehensos, ex quibus, quotquot servi erant, suspensos fuisse, ingenuos vero e rupe præcipitatos. Refert pariter Cicero, *Philip.* 1, et ad *Atticum* 13, Dolabellam in servos, et nefarios liberos cruce, et saxo animadvertisse. Præcipitatio igitur fiebat ex rupe Tarpeia, ut adhuc ex Gellio discimus, *Noct. attic.*, lib. XX, cap. 1. Fiebat tamen interdum et ex illo carceris loco, qui *Robus* dicebatur, ut de familia Gracchorum refert Valerius Maximus.

Quinta species est decollatio. Hæc poena affecti nobiles illi adolescentes fuerunt, qui de Tarquinio reducendo conspiraverant, de quibus ita Liv., lib. II, cap. 5: « Stabant deligati ad palum nobilissimi juvenes... Consules in sedem processere suam, missique lictores ad sumendum supplicium, nudatos virgis cædunt, securique feriunt. » Idem de campanis refertur apud eundem Liv., lib. XXV, cap. 15.

Sexta erat strangulatio in carcere. Hanc poenam prætor exsequendam committebat triumviris, penes quos cura et summa carceris erat. Insigne eam in rem testimonium simul, et exemplum pietatis in parentes habemus apud Valer. Max., lib. V, cap. 4, n. 7, ubi mulierem quamdam damnatam prætor triumviro necandam in carcere tradiderat; cum autem custos carceris eam misericordia motus non prolinus strangulasset, putans inedia facile perituram, hæc lacte filiæ suæ (cui diligenter prius excussæ aditus ad ipsam permittebatur) deprehensa sustentari, poenæ remissionem meruit. Salustius quoque refert Lentulo Catilinæ conjurationis socio, in ea parte carceris, quæ Tullianum dicitur, iudices capitalium rerum quibus præceptum erat, laqueo gulam fregisse.

Septima species est fustigatio usque ad internecionem, quæ poena fuit famosorum carminum ex lege XII tabularum: « Carmen ne liceret fieri ad alterius injuriam leges sanxerunt, » inquit Cicero, *Tusculanarum questionum* lib. IV. Hanc ipsam legem refert, et laudat D. August., *De civit. Dei*, lib. II, cap. 9, Romanorum mores de cohibenda poetica licentia comparans moribus Græcorum. *Vide etiam* ad hanc leg. Gothofred. Putat Marcilius hanc poenam fusturiam duplicis generis fuisse, unam non capitalem, alteram, qua damnatus ad interne-